

СТАНОВИЩЕ

за научната продукция на гл.ас. д-р Борис Стоянов, единствен участник в конкурса за „доцент”, обявен от СУ „Св. Климент Охридски” за нуждите на Историческия факултут по професионално направление 2.2. История и археология (Съвременна история. История на европейската интеграция), обявен в *Държавен вестник* № 61 от 2 август 2022 г.

от проф. д-р Искра Баева, преподавателка по съвременна световна история в Историческия факултет на СУ „Св. Климент Охридски”

Единственият кандидат за заемане на академичната длъжност „доцент” в ИФ на СУ е гл. ас. д-р Борис Стоянов. Той има дълъг професионален път на преподавател по история – първо като гимназиален учител (1999-2007 г.), а после в Историческия факултет от 2007 г. до ден днешен, където освен преподавател (води семинарни занимания и чете лекции) е и организатор на магистърски програми, както и участник в научни проекти.

1. Информация за участника в конкурса

Гл. ас. д-р Борис Стоянов е завършил Историческия факултет на СУ „Св. Климент Охридски” през 2001 г. със специализация по съвременна световна история. След конкурс е зачислен за докторант в ИФ на СУ с тема „Изграждане на Обединена Европа, 1948-1957 г.” и научен ръководител проф. дин Драгомир Драганов, която защитава през 2006 г. След нов конкурс през 2007 г. д-р Борис Стоянов е назначен за старши и малко по-късно и главен асистент по нова история в Катедрата по нова и съвременна история. През следващите години той води семинарни занятия и чете различни лекционни курсове в няколко специалности в Историческия, Юридическия факултет, както и факултетите по класически и нови филологии и по журналистика и масови комуникации.

Академичният път на гл. ас. д-р Борис Стоянов до 2022 г. показва ясно, че става дума за преподавател, който се е посветил на световната история в дългия период на новата и съвременната история. Това го прави напълно подходящ за преподавателската длъжност, за която е обявен конкурсът.

2. Обща характеристика на хабилитационния труд

Гл. ас. д-р Борис Стоянов кандидатства в конкурса за доцент с хабилитационния труд „Европа преди Европа. Проектите за Трета сила, Европейска федерация и Съединени европейски щати и тяхната съдба, 1945–1949 г.“, издаден през настоящата 2022 г. от Университетското издателство „Св. Климент Охридски“. Общият обем на книгата е 328 страници, Изследването е посветено на обсъждането на различни планове за бъдещето на Западна Европа. Представени са идеите, споровете и действията на елитите във водещите европейски държави, но най-вече в основния западен победител във войната – Съединените щати,. Удачно е избран хронологичният обхват на изследването – от края на Втората световна война до 1949 г., когато Студената война проваля първоначалните идеи за нова роля на Европа и постепенно се оформя реалистичната идея за обединение на западната половина на Стария континент. Хабилитационният труд показва, че д-р Борис Стоянов е продължил изследванията си от дисертационния труд, макар и за предходния период (има известно застъпване на хронологичния период на дисертацията – 1948–1957 г., с този на хабилитацията – 1945–1949 г.).

Изследването е осъществено на основата на солидна историографска и изворова база. Д-р Стоянов е използвал и добросъвестно цитирал главно чуждестранните изследователи, които по-общо или по-конкретно са се занимавали с началните етапи на европейската интеграция. Прави впечатление обаче липсата на историографски преглед на документалната, научната, мемоарната и друга литература, както и на методологията на изследването, които можеха да бъдат представени в уводната част на книгата.

Структурата на хабилитационния труд на д-р Борис Стоянов е подчинена на проблемно-хронологичния подход, като първите две глави представят вътрешноевропейското развитие на идеите за обединение на Западна Европа в новата геополитическа ситуация след края на Втората световна война, докато в третата и четвъртата глава авторът се е съсредоточил върху идеите и действията на Съединените щати по отношение на Европа с оглед на американската стратегия за надмощие в Студената война със Съветския съюз. Всъщност, независимо че заглавието насочва читателя към Европа („Европа преди Европа“) изложението отделя преобладаващо място на действията на американската администрация на президента Труман. Като контрапункт в книгата е представена и голямата роля, която съветската опасност играе за стимулиране на интеграционните процеси в Западна Европа.

Общото впечатление от книгата е, че тя проследява особено детайлно промените в международните отношения в първия следвоенен период и то от гледната точка на Съединените щати. В този смисъл тя може да бъде разглеждана и като част от историята на международните отношения.

Както към всеки научен труд и към книгата на д-р Стоянов могат да се отправят забележки. Моите са свързани с известното разминаване между заглавието (и подзаглавието), където САЩ не са споменати, но имат голямо присъствие в изложението, както и с по-древни проблеми. Става дума за изписването на фамилията на Джордж Кенан (Kennan) като Кенън; прекомерната атака срещу нацията-държава, която според автора е изчерпала своята легитимност в годините на войната – нещо, което не се потвърждава от историческото развитие; липсата на имената на полския и финландския министър-председател, когато се цитират техни изказвания; много дългите абзаци (често надвишаващи 50-60 реда). Само от полза за по-пълноценното възприемане на книгата би било структурирането на главите в параграфи.

На места прави впечатление твърде емоционалният подход, който пречи на обективността. Така се стига до идеализиране както на федерализма, така и на целите на различни външнополитически проекти, при което се пренебрегват естествените за всяка държава интереси. Пример за това е изречението: „Ангажирането със световните проблеми американците разбират като изпълнение на апостолската мисия да разпространяват демокрацията и да я бранят от тъмните сили на диктатурата” (с. 150).

Общата ми оценка за хабилитационния труд на д-р Борис Стоянов е, че той отговаря на изискванията и показва задълбочаване и разширяване на научните му интереси в посока на международните отношения.

3. Оценка на цялостното научно творчество на участника в конкурса

Освен с монографията, изпълняваща функциите на хабилитационен труд, гл. ас. д-р Борис Стоянов участва в конкурса за „доцент” с поредица други свои публикации, чиято проблематика повтаря, задълбочава или допълва общата тенденция на неговите научни занимания.

Най-многобройните и важни за конкурса научни статии на д-р Борис Стоянов са посветени на различни етапи от европейската интеграция. Това са:

„Война или мир: Планът *Шуман* през погледа на Париж, Москва и Вашингтон” (Исторически личности и идеи (съст. Евгения Калинова). УИ „Св. Климент Охридски“, 2011, с. 306–318); „„Меденият месец“ на Западна Европа: Европейската интеграция в периода 1958–1962 г.” (Интеграционните процеси през 60-те години на ХХ век (съст. Искра Баева). УИ „Св. Климент Охридски“, 2013, с. 93–109); „От Хага до Париж: (Не)възможната интеграция, 1969–1972 г. (Интеграционните процеси през 70-те години на ХХ век (съст. Искра Баева). УИ „Св. Климент Охридски“, 2014, с. 71–90); „Западна Европа на кръстопът. Проблеми и предизвикателства пред европейската интеграция през 80-те години на ХХ в.” (Интеграция и дезинтеграция в Европа през 80-те години на ХХ век (съст. Искра Баева). УИ „Св. Климент Охридски“, 2016, с. 51–98.); „Срещу държавата: европейската интеграция като средство за отслабване на националната държава в Западна Европа през погледа на историци и политолози от втората половина на ХХ век” (Държавната идея в модерната епоха (съст. Искра Баева). УИ „Св. Климент Охридски“, 2018, с. 276–295); „Do All Roads Lead to Rome?” (Shikova, Ingrid (ed.) Together in Europe. Sofia, 2007, pp. 40–48); „Европейският съюз в междучасието на българското училище. Европейската интеграция в учебниците по История и цивилизация за Х клас” (Посланията на историята (съст. Георги Якимов). УИ „Св. Климент Охридски“, 2016, с. 417–426).

Различни моменти от международните отношения в годините на Втората световна война д-р Стоянов представя в статиите: „Проблемите на европейското единство в политиката на Великобритания и Съветския съюз, 1941–1944 г.” (Големите конфликти на ХХ век. Т. 2 Втората световна война: 70 години по-късно (съст. Искра Баева). УИ „Св. Климент Охридски“, 2018, с. 41–58); „Обединена Европа в плановете на антихитлеристкия лагер в годините на Втората световна война” (История в преход. (съст. Борис Стоянов и Гергана Алексиева). УИ „Св. Климент Охридски“, 2008, с. 137–150); „Единна в многообразието: Някои наблюдения върху европейската интеграция през втората половина на ХХ век” (Краят на Студената война и европейската интеграция/дезинтеграция през 90-те години на ХХ век (съст. Евгения Калинова). УИ „Св. Климент Охридски“, 2019, с. 86–99);

Отново на въпроси, свързани със съдбата на Европа в първите следвоенни години, са посветени публикациите: „Федералистите и тяхната мечта за единна Европа непосредствено след края на Втората световна война” (Предизвикателствата на промяната

(съст. Искра Баева и Пламен Митев). УИ „Св. Климент Охридски“, 2006, с. 374–388); „Идеята за Европа като Трета световна сила, 1945–1948 г.” (Анамнеза, 2007, № 1, online); „Трудният път на наднационалната власт в следвоенна Западна Европа, 1948-1950 г.” (С поглед към света и България (съст. Евгения Калинова) УИ „Св. Климент Охридски“, 2019, с. 96–111); „1945 година: Изгубеният мир” (Трийсет години от падането на тоталитарния режим: Коя България „загубихме“? (съст. Антон Тодоров). ИК Изток–Запад, 2020, с. 285–319); „1953 – “Шанс за мира”? Американският подход към диалога Изток–Запад” (Проблемът Изток–Запад: Историческа перспектива (съст. Тамара Стоилова, Виолина Атанасова и др.). Парадигма, 2003, с. 668–677).

А с по-ранните периоди на европейската история: новата история, Първата световна война и междувоенния период, се занимават трите статии, първата от която е предговор на сборник: „Ранното ново време като период в европейската история?” (Ранно модерна Европа: граници и противоречия (съст. Тина Георгиева, Албена Симова и Любомир Кръстев). УИ „Св. Климент Охридски“, 2022); „Крайт на империите” (Големите конфликти на XX век. Т. 1 Първата световна война: век по-късно (съст. Искра Баева). УИ „Св. Климент Охридски“, 2016, с. 121–126); „Регионалното между националното и глобалното в Европа на 20-те и 30-те години на XX век” (Кюстендилски четения 2003 – 2004 (съст. Венета Милушева и др.). ИК Фабер, 2006, с. 86–100).

Тези публикации, както и участието му в съставителството на два сборника, показват широтата на научната дейност на д-р Борис Стоянов, която надхвърля изискванията на професионалното направление, по което е обявен конкурсът.

4. Оценка за преподавателската и друга дейност на участника в конкурса

Тъй като става дума за конкурс за заемането на академичното длъжност „доцент” в университет, особено важно значение имат преподавателският опит и уменията на кандидата.

Справката за учебната заетост на д-р Борис Стоянов показва, че от учебната година г. той е подготвил и чете лекционни курсове и води семинарни занятия по Нова и Съвременна история, по История на Европа, История на европейската интеграция, Дипломация и разрешаване на конфликти в ЕС, Политически системи на XX в., Бел епок – власт и общество в Европа в началото на XX в., Държавата Израел, САЩ и ЕС –

политически и икономически отношения, Война и дипломация в световните конфликти през XX в. Модели на интеграция и дезинтеграция в Европа след 1945 г., Съвременната дипломация – теория и практика, ЕС и евроатлантическата общност: предизвикателства и решения, Големите конфликти в изграждането на „Малка Европа”, Трансатлантически аспекти на съвременната история, САЩ след Първата световна война: модели на политическо и социално-икономическо развитие, Европейският XIX в. като огледало на възрожденския българин, Регион Западна Европа, Актуални проблеми на международните отношения и сигурността в модерната и постмодерната история, Съвременният свят: проблеми и противоречия. Тази заетост и разнообразието на подготвените курсове показва необходимостта на Историческия факултет на СУ от хабилитиран преподавател.

Д-р Стоянов е подготвял като научен ръководител редица дипломанти, които успешно са защитили дипломни работи в областта на новата и съвременната история. Той е участвал и в подготовката на учебниците за гимназиална подготовка по „История и цивилизации”.

Д-р Борис Стоянов е участвал и в научни проекти, свързани с полето на изследователските му интереси. Става дума за поредицата научни проекти, които ръководехме заедно и бяха посветени на интеграционните процеси в десетилетията след Втората световна война.

Многогодишната преподавателска дейност на д-р Борис Стоянов показва готовността му за хабилитаран преподавател в Историческия факултет на СУ.

5. Оценка на представените наукометрични показатели

Наукометричните показатели на гл. ас. д-р Борис Стоянов показват, че той отговаря на минималните национални изисквания за академичната длъжност „доцент“ в Област 2. Хуманитарни науки, Професионално направление 2.2. История и археология, определени в Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Той има защитена дисертация (група А – 50 т.), хабилитационен труд, с който участва в конкурса (Група Б – 100 т.), други публикации (група В – 235 т.), както и цитати (група Г – 65 т.).

6. Заключение

Анализът на хабилитационния труд на гл. ас. д-р Борис Стоянов, прегледът на публикациите му, както и личните ми научни контакти с него ми дават основание да препоръчам на научното жури на гл. ас. д-р Борис Стоянов да бъде присъдена академичната длъжност „доцент” по професионално направление 2.2. История и археология (Съвременна история. История на европейската интеграция) за нуждите на Историческия факултет на СУ „Св. Климент Охридски”.

С което заявявам, че ще гласувам за присъждането на академичната длъжност „доцент” на гл. ас. д-р Борис Стоянов.

22 ноември 2022 г.

Рецензентка:

(проф. д-р Искра Баева)